

Halotti beszéd Házát köziklán építő

BÖLCS EMBER.

KNY-18-00029

AZ AZ,

Néhai Méltóságos, és Nagyságos

HALLERKÖI
HALLER GYÖRGY
URNÁK,

Felséges Romai Cászáruk Erdélyi Méltóságos
Guberniumabéli érdemes Tanácsosának

Ő EXCELLENTIÁJÁNAK

Minden igaz jóban követett albaratosságáról,

A' Seraphicus Sz. Ferencz Szentséges Szerzetebéli Tiszteletes
Lelki Atyák Déési Templomában, 1730 Efstendőben, Bódog Afzfzony

Havának 26dik napján, ezen Mélt. Ur testének tisztes temetésekor,

JESUS Tárfaságabéli Paptól KOLOSVÁRI PÁLTOŁ
summásón mondott

HALOTTI DICSIRET.

Melly

*Azon nagy Keresztényi Tekélletességű Méltóságos Urnak
örök emlékezetire, és sokak lelki épületire
ki nyomtatott*

KOLOSVARATT, az Académiai bírúkkal Weilhaim Bernard által.

Lucae cap. 11. v. 28.

Beati, qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud.

Boldogok a' kik az Isten igéjét halgatták, és meg őrizik azt.

Heb. cap. 11. v. 6.

Sine fide est impossibile placere DEO.

A' hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél.

Jacobi 2. v. 14.

Quid proderit, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Numquid fides poterit salvare eum?

Mit használ, ha valaki mondgya, hogy hite vagyon, cselekedeti pedig nintsenek? Valyon üdvezithetié azt a' hit?

Composuit Paulus Solovari Soc. Jesu

KNY-18-

00029

Omnis qui audit verba mea , & facit ea , assimilabitur viro sapienti , qui ædificavit domum suam supra petram. Matth. 7. v. 24.

Minden a' ki az én igéimet hallja , és meg cseleke-
 fzi azokat , hasonlítatik egy bölcs emberhez , ki
 a' házat a' kősziklán építette.

A Mi Meg-tesztelűt Istenünk , az UR JESUS ama
 nevezetes oktatásában , mellyet Sz. Máte Evangeli-
 sta le ír ötödik , hatodik , és hetedik részekben , elő-
 számlálván mennyei drága tudományának minket
 néző főveb czikkelyeit , végre így fejezi bé áldott ta-
 nitását : *Omnis qui audit verba mea , & facit ea ,*
assimilabitur viro sapienti , qui ædificavit domum suam supra petram. (a)
 Minden a' ki az én igéimet hallja , és meg cselekefzi azokat , hasonlít-
 tatik egy bölcs emberhez , ki a' házat a' kősziklán építette. Láttatik né-
 kem , mintha illy formán szóllott volna kegyes meg Váltónk : Hal-
 látok kedves Tanítványim e' gonoszban merűlt világ tudományával
 ellenkező tudományomat , mivel azokat mondám boldogoknak , kik
 a' vak világtól boldogtalanoknak tartattatnak , békecséges tűrést , tisz-
 táságot , maga meg tagadást , felebaráti igaz szeretetet javallék.
 Istent néző szándékra , és Isten kegyelmes gondviselésében való
 fiui bizodalomra oktatálak benneteket. Tiltám az másokról for-
 mált bal itéletet ; az Imádkozásnak gyümölcsös voltát pedig igen
 ajánlám : a' könnyű és test szerént való életet veszedelemre vezető
 útnak mondám. Boldogok vattok , és boldogok a' ti fűletek , (b)
 mellyekkel más fok igazakul nem hallott dolgokat halottatok : és
 mivel ezen hallott igéket erősz hittel bé vettétek , nem egyéb héjja

ez életben várható boldogságtoknak, hanem, hogy azon igaz hit szeréntis cselekedgyetek álhatatoson. Kúlemben ha az én igéimet halljátok, de nem tselekeztetek, hasonló lesztek egy balond emberhez, ki az ő házáat fővenyre építette, és első jött le, és folyó vizek jöttek, és a' szelek fúttak, és arra a' házra rohantak, és el dőlt, és nagy volt a' romlása. (a)

Keresztény Halgatók, minden Igaz Keresztény, ki Istennek szentelő kegyelmében él, Isten Házának mondattathatik, úgy-mint a' kihez a' Fiu az ő Szent Attyával mégyen, és lako helyt szerez nála. (b) De valamint a' jó kő ház nem csak egyféle materialéből, hanem sokféléből szerkesztetik össze, úgy-mint kőből, fővenyből &c. úgy a' mi Lelki Házunkis (úgy mond Salmeron igen híres Irás magyarázó Lelki Atya) sokféle jószágos cselekedetekből szerkesztetik. Azomban valamint a' látható Ház ha állandó fundamentumra nem építetik, semmi betsűje nintsen, és az illy fővenyre építettett hajléknak, építő mestereis csufyságra méltó, úgy az, a' ki az ő lelki házáat nem állandó fundamentumra építi, hasonló amaz tornyot építeni kezdő, de nem végző emberhez, ki felől mondatik : Ez ember építeni kezdett, és el nem végezhetette. (c)

Állandó fundamentum, és az igaz jóban minden habozás nélkül való állandóság szükséges a' Lelki ditsígetes épületre, melyet Szent Pál ekképpen ad előnkben : *Christus tanquam Filius in domo sua : quae domus sumus nos, si fiduciam, & gloriam spei usque ad finem firmam retineamus.* (d) A' Kristus mint Fiu az ő házában, mely ház mi vagyunk, ha a' bizodalmat, és ditsőségnak reménségét végig erőssen meg tartjuk. Vegyük eszünkbe, mit mond az Apostol : *Kristus háza mi vagyunk*: de miképpen? ha a' bizodalmot, és a' ditsőséget, az az, Istenben gyűkerezett hit -s- jószágos cselekedetek által a' mennyei jutalmot keressük, és Istentől ígért jókra ügyekezünk, -s- ő tőlle ki adott szent parantsolatokat, nem egy kevés napokig, hanem végig: nem gyengén, hanem erőssen, híven meg tartjuk. Melyet azon részben továbbis bizonyitt illy szókkal : *Kristus részesei leszünk, de úgy, ha az ő el kezdett állandóságát végig erőssen meg tartjuk* (e)

Tudgyátoké Kereszt. Halg. hová czélozzak ezen elől-járo beszédem-

(a) Matt. 7. §. 26, 27. (b) Joan. 14. §. 23. (c) Luc. 14. §. 30. (d) Heb. 3. §. 6. (e) §. 14.

szédemmel? nem más hová, hanem előttünk fekvő Méltóságos HAL-
 LERKÖI HALLER GYÖRG Urunk Isten -s- emberek előtt méltó
 ditsírtire. Demiképpen vihetem én azt végbe? Bizony azt pusztá em-
 beri nyelvtől e' világon nem várhatni, hanem magától a' Nagy
 Istentől amaz utolsó napon, a' mikor *leszen kinek kinek ditsírte az*
Istentől. (a) De hogy énis vékony tehetségem szerént mostani hivata-
 lomnak eleget tegyek, meg ügyekezem bizonyítani, hogy az em-
 litett Méltóságos Néhai Urunk *Leleki Házaát kősziklán építő bölcs em-*
ber volt: az az mind az igaz HITBEN, mind az egyéb Keresztényi
 jóságos-cselekedetekben mozdúlhatatlan kőszikához hasonló állandóság-
 gal tündöklött, és vezeték neve értelmét életében nem csak pusztá
 szóval, hanem valósággal ki rajzolta: Németül ez a' Méltóságos
 Familia régtől fogva irattatik von Hallerstein/ az az, de Hallerkő. Mint-
 hogy pedig az igaz keresztényi bölcsesség kettőben áll: Előszőr
 az Istennek igaz úsmeretiben, és ő Sz. Felségétől ki jelentetett igaz-
 ságoknak tellyes hiteliben. Másodszor azon Istenünk akarattjának
 végben vitelében, mivel az igaz hit által az emberi értelem (melly
 az Adám első Atyánk vétke után ő magára igen hibázható, és csa-
 latható) az Istennek bölcsességéhez és csálhatatlan igazságához kap-
 tsoltatik; az Istentől parantsolt, vagy javallott jóságok végben vitele
 által pedig az Isten Szentséges akarattjával eggyez meg a' mi akara-
 tunk, nem vihetem czéломat jobban véghez, mintha az említett
 Méltóságos Urunkat *nomen & omen habuisse probem*, az az kővi neve-
 zetivel ábrázolt mindé jóban való álhatatoságu bölcs kereszténynek bi-
 zonyítottam. Az első résziben azért együgyű beszédemnek meg mu-
 tatom, hogy ezen Istenben el nyugott Méltóságos Urunk a' Catho-
 lica Anyaszentedgyház hitit álhatatoson tartván Isten bölcs értelmé-
 vel eggyet értett. A' második részben meg mutatom, hogy nem csak
 pusztá hittel, hanem tselekedettelis álhatatos buzgó Catholicus lé-
 vén, Istennek szent akarattja tellyesítésével igaz bölcsességgel birt-
 Végére, mivel a' megszűrére menő kedves Urunk -s- úsmerőnk butsú-
 zo szavaival hallott intések frisseb emlékezetünkben szoktak maradni,
 említett Istenben boldogúlt Urunk nevével, e' világon Maradtaktul
 butsút vévén, hozzá illő intéseket adok. Míg tehát illy rendű beszé-
 demet el végzem, kérek mindektől állandó békelességes tűrést.

A ;

Bi-

(a) 1. Cor. 4. §. 5.

Bizonyos dolog az , hogy a' Krisztus az Atyának Bölcsesége nem mondgya az fel vett textusban hasonlónak a' kősziklán házat építő emberhez az ollyant , a' ki csak pufzta hallomással hallja az ő beszédit , mert a' hitetlen Zsidókis azt elégszer hallák ; a' felől őket hallással hallóknak , de nem értőknek nevezi ő Sz. Felsége. (a) Sem azokat nem ditséri , kik más idegen tudományt az ő neve alatt hirdetők ígését halgatták , és hiszik ; mivel inkább az illy hamis profetáktól hogy magunkat ójjuk , szorgalmatoson parantsollya. (b) Szent Pál általis azt jelenti , hogy a' kik hisznek a' hamiságnak , harag és boszszonkodás : (c) hasonloképpen szól Sz. Péter által , midőn az illy tudományukat nevezi tudatlanoknak , álhatalanoknak , kik az Írásokat meg hamisítták magok veszedelmére. (d) Azt hasonlítta tehát az édes JESUS a' bölcshez , a' ki az ő ígését hallja. *Qui audit verba MEA : a' ki* ugymond *az En ígeimet hallja.* Ugyanis honnan származik az igaz Hit ? meg felel a' Nemzetek Doctora : *Fides ex auditu , auditus autem per verbum Christi.* (e) *A' hit a' hallásból , a' hallás pedig a' Krisztus ígeje által.*

De oh Edes JEsusom , hogy tudhasák meg most már csak nem tizenhét száz esztendő után élők bizonyoson , mit , és mitsoda értelemmel beszéllettél ? ő vajha egy igaz hivedet küldenéd a' más világról ide , had hallanák az itt élő emberek , mitsoda titkokat , és minémű értelem szerént szollottál , mind tulajdon nyelveddel , mind kedves első Apostolid által ! Láttatik a' mi édes Mennyei Mesterünk mostis csak azon szókkal felelni , mellyekkel élt a' dús gazdaghoz Abrahám képében : *Habent Moysen & Prophetas : audiant illos.* (f) *Vagyon Mojsesek és Proféták : halgassák azokat.* Mivel pedig csak e' kis Tartománybanis leg aláb négy egymással ellenkező tudományokat hirdetők tanálkoznak , kik között mindenike Isten nevével mondgya hogy szól , eszünkben juttattya régi panaszát : *Nem küldöm vala a' profetákat , és ők futnak vala , nem szóllok vala nekik , és ők profetálnak vala.* (g) és a' kik kiáltanak : *Az Ur mondgya , holott én nem szollottam.* (h) Ha ki azért , ugymond , az *En* szómat , tudományomat igaz értelem szerént akarja hinni , választást tégyen a' töllem *küldött* és *töle nem küldött* Proféták között. az az küldetteteké az olly Proféták

(a) Matt. 13. §. 13, 14. (b) Matt. 7. §. 15. (c) Rom. 2. §. 8. (d) 2. Petr. 3. §. 16. (e) Rom. 10. §. 17. (f) Luc. 16. §. 29. (g) Jer. 23. §. 21. (h) Ezech. 13. §. 7.

ták töllem származott Hatalomtól, vagy nem? meg ígértem, hogy olly Anyaszentedgyházat szerzek, mellyen *a' pokol kapui erőszakot nem vesznek*, (a) és *a'* melly által nyilatkoztatik ki az Istennek sokféle bölcsésége. (b) Valamit azért ezen Anyaszentedgyház hirdet, ez az én szóm: valaki ezen Ecclesiát nem hallja, *légyen néked mint a' pogány és a' publicanus*. (c) Nem tarthat senki attól, hogy ezen Anyaszentedgyház által meg tsalattassék: mert ez az *Isten háza, melly az élő Isten Anyaszentedgyháza, az igazság oszlopa, és erős támaszfa* (d) soha tehát senki bátorságossab helyre nem építheti lelki házát, mintha ezen Isten házának tagja létszen, soha bölcsebben semit magával el nem hitethet valaki, mintha ez Isten bölcsességétől fel állittatott Regulától halgat: ezért *a'* ki ettől küldött tanítót halgat, az engemet halgat (e)

Mondhatná talám valaki, hogy mindenik Keresztényi nevet viselő Gyülekezet Krisztus Ecclesiájának mondgya magát; miből ismerhetni hát meg, mellyik valóságoson az igaz Ecclesiája *a'* Krisztusnak, mellyik nem? erre így felelek: Minden valóságos Keresztény meg vallya azt, hogy noha az Isten szóllott sokféle rendben az ő testamentumban *a'* Propheták által, *de végezetre szólla nekünk az ő Fia által, ki által e' Világotis teremtetto*. (f) ez *a'* Fiu pedig az Isten ditsőségének fényessége, és állattyanak ábrázattya és mindeneket visel az ő erejének igéjével: ki mindenek fölött áldott Isten: (g) Igaz Isten: (h) és mindenható Ur Isten. (i) Már visgálljuk meg mit mond ez *a'* Teremtő, igaz, és mindenható Isten, (ki (k) az *Istennek ereje és bölcsesége*) az imént említett igéjében? Szent Péter vallást tévén arról, hogy *a'* Krisztus Elő Istennek Fia, boldognak mondaték érette, és az-után ily jutalmat igire néki az Ur JESUS: (1) *Ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam, & tibi dabo Claves Regni Caelorum. &c.* Enis mondom néked, hogy te Péter vagy, és *e'* Kőszálon fogom építeni, az én Anyaszentedgyházamat, és *a'* pokol kapui erőszakot nem vesznek rajta. Es néked adom *a'* Menyeknek országát Kúlesait &c. Kinek szóll itt az Isten Fia? Bizony nem

(a) Matt. 16. v. 18. (b) Eph. 3. v. 10. (c) Matt. 18. v. 17. (d) 1. Tim. 3. v. 15. (e) Luc. 10. v. 16. (f) Heb. 1. v. 1, 2, 3. (g) Rom. 9. v. 5. (h) 1. Joan. 5. v. 20. (i) Apoc. 1. v. 8. (k) 1. Cor. 1. v. 24. (l) Matt. 16. v. 18, 19.

nem másnak, hanem Péternek, mivel mindenek itelete szerént (mellyet Bézais meg vall) Syriai nyelven szólván, Pétert Cefásnak, az az kőszálnak nevezi, melly nevet neki még ez előtt meg ígért vala : (a) *Tu vocaberis Cephas, Te Cefásnak hivattatol.* Ez mind az előbbi, mind az után való szókból világos, és a' mint Cornelius à Lapide tagadhatatlanul meg mutattya ezen igéket magyarázván, minden napkeleti nyelveken tanáltato fordításokból világos, hogy Pétert kőszálnak monda : és noha bizonyos, hogy a' Krisztus Fő, maga ereje által álló kőszál ; (b) mindazáltal az ő Urától közölt méltósága szerént Péteris kőszál. Valamint a' Krisztust illeti fő móddal a' David háza kulcsa ; (c) mégis itt a' Menyország kulcsait Péternekis ígéri. A' Krisztus amaz Jó Pásztor, (d) mégis Sz. Péterre bizza mind juhainak, mind bárányinak legeltetésit. (e) Ezen minden Sz. Atyák meg edgyeznek : és noha Szent Agooston Doctor láttasék börtü szerént ezen igéket másképpen magyarázni ; de ugyan tsak helyyesnek ítéli Sz. Ambrusnak tulajdon értelem szeréntis Szent Péterre való értelmét ezen igirenek. (f) Sőt másutt világoson ezt írja : (g) *Dignus certè, qui adificandis DEI populis Petrus esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clavis ad regnum.* Málto bizonyjára, hogy az Isten népének épületére Péter lenne fundamentomúl, oszlop támaszúl, kulcs az országra.

Lássuk meg már, mit ígir az a' Bölcs, Igaz, és Mindenható Isten : (h) *E' kőszálon fogom építeni az én Anyaszentegyházamat, és a' Pokol kapui erőszakot nem vesznek rajta.* Itt három dologra fűgyelmezzünk : Először ki épitti a' kőszálon ezt az épületet ? Az annyszor említett Bölcs, Igaz, Mindenható Ur Isten, kinek (i) *cselekedetei tekéletesek minden ő akarattya szerént.* Másodszor mit épített ? Az ő Anyaszentegyházát : mellyet a' maga vérével keresett, melly maga tagja, teljessége, és makula nélkül való jegyese. (k) Harmadszor, mit ígir ennek az Anyaszentegyháznak ? Hogy a' Pokol kapuja, az az hatalma, erőssége az őrdögnek, és akár-minémü practikája azon nem diadalmaskodik : azt meg nem győzi, el nem temeti, el nem fo-

(a) Joan. 1. v. 42. (b) Isa. 28. v. 16. & 1. Cor. 14. v. 4. (c) Isa. 22. v. 22. & Apoc. 3. v. 7. (d) Ezech. 34. v. 15. & Joan. 10. v. 11. (e) Jo. 21. v. 15, 16, 17. (f) Retract. L. 1. c. 21. (g) Sermon. 16. de Sanctis. (h) Matt. 16. v. 18. (i) Deut. 32. v. 4. & Pl. 110. v. 1. (k) Act. 20. v. 28. & Eph. 1. v. 22. cap. 5. v. 23. ad 30.

fogyasztja. Mert ugyanis miképpen lehet nagyobb győzedelmet valakin venni, mint azt el temetni, el fogyasztani? A' honnan ki tetczik, hogy a' Krisztus látható Anyaszentegyházat fundálván azt láthatatlanná ítélet napjáig nem akarta tenni, hanem mint a' hegyre épült várost (a) nyilván valónak tett: és a' kinek tudományának világosságban való hirdetését jövendőli; (b) nemis akarja magáénak üsmérni az olyant, a' ki ötet, és az ő beszédit (c) az emberek előtt szegyenli meg vallani; másként nem látom miképpen igazodnék meg azon Istenünknek az új testamentumbéli Ecclesiájáról amaz világos igirete: (d) *Tudva leszen a' Pogányok között az ő maguk, és az ő csemetéjek a' népek között: minnyájon a' kik láttyák őket, meg ismerik őket, hogy ezek a' mag, melyet meg áldott az Ur.* Melyre nézve méltán mondta Aranyfajú Sz. János: *Facilius est solem extingui, quam Ecclesiam obscurari.* (e) Könnyebben ki óltathatik a' nap, hogy sem az Anyaszentegház meg homályosodhassék.

Volt -s- vagyon tehát Krisztustól fundált látható, és el nem fogyható Anyaszentegyház; mivel az Apostoli Credobanis a' Sz. Háromságról való vallástétel után mindgyárt ezt szokta mondani az egész Kereszténység: *Credo Ecclesiam Catholicam. Hiszem a' közhírhelyes Anyaszentegyházat.* Más semmi gyülekezet Krisztus menybe menetelétől fogva eddig való fen állását és láthatóságát meg nem bizonyíthattya, mivel e' Hazában lévő Ellenkező szomszédoknak edgyike sem viheti eredetit fellyeb 1517dik eszendőnél, a' melly esztendőben írják magok a' Reformatio kezdetit. (f) Ellenben a' Romai Catholica Anyaszentegyház, az ő fenállását meg bizonyíthattya az egész Apostolok idejétől fogva mind e' mái napig, okos emberről meg vethetetlen bizonyosságokkal. A' mi a' közleb el múlt tizenkét száz esztendőt illeti, erről szót sem téfzek, mivel senki az olvasott Ellenkezők közöttül nem tagadgya, hogy 1200. esztendőtől fogva a' Romai Ecclesia fen áll; és azoltától fogva valamennyi Pogány országok Kereszténységre tértek, mind a' Romai Apostoli széktől küldetett Tanítók által térítetttenek meg, a' mint ezt Pázmány Péter Cardinál szépen meg mutattya (g) az Ellenkezők írásbólis. Bizony

B

Ma-

(a) Matt. 5. 14, 15. (b) Luc. 12. 2. ad 4. (c) Marc. 8. 13. & Luc. 9. 26. (d) Isa. 61. 1. 9. (e) Chrysof. Hom. 4. de verb. Isa. (f) Christianus Matthias ad annum 1517. & omnes Acatholici Chronogr. (g) Kalauz L. 9. c. 2. §. 4. d. 2.

Magyar ország, és Erdély meg térését, minden könyvek nélkül, láttuk a' régi Templomok épületiből, hogy nem más Ecclesiának, hanem, Isten után, a' Romai Ecclesiának köszönhetjük. Bizonyítani tehát szükséges, hogy az első öt száz esztendőben a' Romai Ecclesia Kristus Ecclesiája volt. E' végre tehát minden saeculumból, az az minden száz esztendőből csak két két bizonytságot hozok elő:

Az első Saeculumból Sz. Péter Apostolt hozom elő, ki Romát az akkori Császárnak Nerónak pogány birodalma alatt minden undokságok és kegyetlenségek félszét Babylonnak nevezvén, ezt írja: *Salutat vos Ecclesia, qua est Babylone coelesta.* (a) *Köszönt titeket az Anyaszentegyház, melly veletek egygyütt választatott Babylonban.* Volt hát Istennek választott gyülekezete azon irtóztató konkoly és el fájt nép közzötis. Sz. Pál pedig egész Levelet írván azon Ecclesiának, örvend rajta, hogy az ő hitek az egész világon hirdettetik, azomban az ő hiteket egy hitnek vallyá a' maga hitivel. (b)

A' második Saeculumból Első légyen Sz. Irenaeus Martyr, kinek Basyleaban az ellenkezőktől nyomtatott Írásában (c) világoson ezen bizonytság van, hogy a' Romai Ecclesia leg régieb, leg nagyob, és mindenektől meg úsmértetett, melly Sz. Pétertől és Sz. Páltól fundáltatott, mellyben a' Püspökök egymásután következvén az Apostoloktól vőtt tudomány meg tartatott. melly Ecclesiához szükség az ő hatalmasab Fejedelemségére nézve minden Ecclesiáknak gyűlni, az az a' mindenütt lévő hiveknek. Második légyen Tertulianus, ki (d) a' Romai Ecclesiát boldognak mondgya, a' kinek az egész tudományt az Apostolok az ő véreikkel öntötték: a' hol Péter a' Kristus szenvedéséhez hasonlítottatik. Pál, Keresztelő Szent János ki menetelivel koronáztatik.

A' harmadik Saeculumból Első Sz. Calistus (e) azt írja, hogy a' Romai Apostoli Ecclesia minden Ecclesiáknak Anyja, és a' kinek Regulától nem illik el távozni. Sz. Cyprianus Martyr pedig panaszolódik némellyekre, (f) hogy a' szakattaktól mértének hibázo Levelet vinni a' Romai Ecclesiához, *melytől eredett a' Papságnak eggyesége,*

(a) 1. Petr. c. 5. §. 13. (b) Rom. 1. §. 8. 12. (c) S. Iren. adversus Hæres. Valentin. & similib. L. 3. c. 3. (d) Tert. de Præscript. advers. Hæret. c. 36. (e) Epist. ad Benedict. Tom 1. Concilior. (f) Epist. 55. ad Cornelium.

sége, és nem gondolták meg, hogy azok Romaiak, (kiknek hitet az Apostoltul is meg átsírtetett) kikhez a' hitetlenség nem férhet.

A' negyedik százulumból hozom elő magát a' Nicænumi közönséges gyülekezet bizonyosságát, melly (a) ezt mondgya : A' ki az Apostoli széket tartja Romában, ő Feje és Fejedelme minden Patriarchának, ugymint a' Krisztus-helytartója minden népeken, és az egész Keresztényi Ecclesián. Sz. Hieronymus pedig ezt írja idejébéli Damasus Pápanak : (b) *Beatitudini tua, id est, Cathedra Petri communionis confocior. Super illam Petram edificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc domum Agnum comederit, profanus est. Szentsegedhez, az az Sz. Péter Apostoli székihez adom magamat hit közlésiben.* Azon a' kőszálon építetett Anyaszentegyházat tudok : Valaki ezen a' házon kívül Bárányt eszik, szentségtelen.

Az ötödik százulumból : A' Calcedonumi közönséges Gyülekezetben két helytis a' Romai Ecclesia minden Ecclesiák fejének mondatik, és hogy az Elsőség és Fő tisztesség az Anyaszentegyház Canonja szerint a' Romai Püspököt illeti (c) Szent Agoston Doctor pedig (ki e' vidékbéli Ellénkezők Fő Doctorától (d) leg hitelesebb bizonyyságnak alítatik a' Régi Ecclesia tudományáról, ugymint a' ki nagy szorgalmatossággal mindenek értelmét őszve szedte) számos helyeken emlékezik ezen Romai Ecclesiának fő méltóságáról. En róvidségnek okáért csak az Donatista Eretnekekhez írt kevés szavait jedzem fel, mellyekkel hijja őket a' Romai Anyaszentegyház kebeliben : *Venite fratres, si vultis ut inferamini in vite. Dolor est, quum vos videamus praeceptis ita jacere. Numerate Sacerdotes vel ab ipsa sede Petri. Et in ordine illo Patrum, quis cui successit, videre. Ipsa est Petra, quam non vincunt superba inferorum porta. (e) Fértek Atyámsiai, ha akartok a' szőlőtöben oltatni. Fájalljunk, midőn látunk titeket el metozettúl így fekünni. Számlállyátok fel a' Papokas ámbár Péter Apostol idejéig. Es azon Atyák rendiben, ki ki-után következett, látsátok. Az a' kőszál, mellyet a' pokolnak fel fualkodott kapui meg nem győznek.*

De mit hozok régi bizonyyságokat, midőn az imínt említett el-

B 2

len-

(a) In Canonib. ex Arabico translatis Can. 39. apud Cocciū. Lib. 7. Ar. 7. (b) Epist. 57. ad Damasum. (c) Concil. Calced. Act. 1. & 16. apud Gualt. ad 4. saeculum 11. veritate. (d) Calvinus L. 3. Instit. cap. 3. n. 10. (e) Contra Partem Donati prope fin.

lenkező - Felek vezére maga ezt mondgya egy helyt : *Fuerit sanè olim Roma omnium Ecclesiarum Mater.* (a) *A' Romai Ecclesia lehet régen minden Ecclesiának Anyja.*

Már azt kérdem az Ellenkezőfelektől: Előszőr, mikor távozott el a' Romai Ecclesia az Kristustól fellyeb ígért erősségetől, és csalahatatlanságotól? másodsor, mi czikkelyekben távozott el? Az elsőre valamennyi -féle Ellenkezők vadnak, mind annyi-féleképpen felelnek, a' mint a' fellyeb ditsirt Pazmány Péter magok szavából -s-írásiból meg bizonyitta. (b) En bizony magam három-féle ellenkezőktől három-féle egymással meg nem egyező vélekedést hallottam ez iránt : Az első Sz. Athanasius idejére mondá a' Romai Ecclesiának az igazságtól való el távozását, az az Kristus születése után 325. esztendő tájékára. A' másík Első Sz. Gergely Pápa idejére, kit a' Reformatusok Fő vezére is láttatik alítani, midőn Sz. Gergelyt utolsó Romai Püspöknek vallyá (c) és így hatodik száz esztendőre húzza. Harmadik Hus János idejére jelenté ezt az el hanyatlást; az az, 1414dik esztendő tájékára emlegeté a' Kristus igireti ellen a' kőszálon fundált Anyaszentedgyháznak a' pokol kapuitól való meg győzettetését. Kikről méltán mondhattuk : *Et non erant convenientia testimonia* (d) *Es nem valának illendő bizonyságok.*

Másodsor azt kérdem, mitsoda czikkelyekben távozott el a' mostani Romai Anyaszentedgyház a' régi Romai Ecclesiának tudományától? Hiszem valamiben tollunk különböznek az ellenkezők, mind azon czikkelyekről világosan ellenek tanálattnak minden bizonyságok az első öt száz esztendőbéli Sz. Aryák írásibán, és azért irtoznak a' régi Traditióktól. Erre csak azt vitattyák, hogy a' szent Irástól el távozott a' Romai Ecclesia. De ujjalag kérdem : mitsoda czikkelyekben ?

Talám az Isten Fia örök Istenségít hogy vallyuk ? de ezt olvassuk Micheasnál, Sz. Pálnál, Sz. Jánosnál. (e) Talám hogy az Papoknak mondgyuk hatalmát lenni a' bűnők bocsanattyára? de ezt olvassuk Kristus szavaiból. (f) Talám az Ur vacsorájában a' Kristus valóságos testnek jelenlétenek hitelében ? de erről is olly világos szavai vannak a' négy

(a) Calv. Lib. 4. Instit. c. 7. §. 24. (b) Kalauz. L. 9. c. 2. §. 2. n. 6. (c) Calv. L. 4. Instit. cap. 17. §. 49. (d) Marc. 14. §. 56. (e) Mich. 5. §. 2. Heb. 13. §. 8. Apoc. 1. §. 8. (f) Joan. 20. §. 23.

négy Evangelistánál (a) a' Krisztusnak , melynél semmi dologról vilá-
gossabbak nintsenek. Talám hogy a' más világon lévőkéért (kik üd-
vezülendők ugyan, de ugymint tűz által Sz. Pál szava szerént 1. Cor. 3.
v. 15.) imádkozunk, sanyarkodunk? de ennekis jelit láttuk a' sz.
Írásban. (b) Talám hogy a' mennyei szenteket Isten kedviért, betsül-
lyük? de az Isten magais meg betsülíli őket. (c) Nem távozott hát el
az Római Ecclesia a' szent Írástól , mivel abból mutattya világos okát
minden hit czikkelyének. Ugyan ezért valaki a' Római Cathol. Ecclesiá-
nak igaz tagja, minden hit czikkelyit azért hiszi, mert az Isten, a' ki vég-
hetetlen Bölcseségű, és Igasága, mondotta -s- mais mondgya az illy
igaságot. Ha kérdetik pedig hogy tudgya azt, hogy az Isten szóllott
illy, és nem más értelemmel? kész a' Catholicusnál a' felelet: mivel
ezt az Isten az ő csalhatatlan régi -s- mostani Ecclesiája által mondot-
ta -s- mais mondgya. E' bizony olly hibázhatatlan regula, hogy Szent
Agoston Doctor el merete mondani: *Ego Evangelio non crederem, nisi
Catholica Ecclesia me commoveret autoritas.* (d) *En az Evangeliumnak
nem hinnek, ha az Catholica Anyaszentedgyháznak arról való hiteles
bizonyosság-tétele engem arra nem indíttana.* Mintha azt irta volna:
Noha az Evangeliumban mint szent dolgok irattatnak, mindazáltal
ugymint magától az Istentől egyenesen származott -s- jelentett igéket
nem hihetném okossan, ha csak az közönséges Anyaszentedgyház
nékem arról bizonyosságot nem tenne, hogy ezen szent Írás a' Bölcs és
Igaz Istentől dictáltatott, és az embereknek jelentettetett: valami
értelemmel adgya tehát ez a' Catholica Ecclesia előmben az Isten sza-
vát, abban hiszem hogy ő Sz. Felsége szóllott, és azért valamit ez a'
közönséges Anyaszentedgyház az egész világon tart -s- gyakorol,
arról vételkedniis vakmerő bolondságnak tartom: *Insolentissima insania
est disputare contra id, quod tota per orbem frequentat Ecclesia.* (e)

Ha kinek pedig illy kisírtet jűne szivibe: Hogy lehet az az Ec-
clesia olly hiteles bizonyosága, kinek még a' Fő Papi rendei sem vol-
tak mind ditsíretes életűek? Meg felelt erre maga az édes JESUS:
*Omnia quaecunque dixerint vobis, servate & facite: secundum opera verò
eorum nolite facere.* (f) *Mind a' miket mondanak néktek, meg tartsá-*

B 3

tok,

(a) Joan. 6. à v. 48. ad 68. Matth. 26. v. 26, 27, 28. Marc. 14. v. 22, 23,
24. Luc. 22. v. 19, 20. (b) 2. Machab. 12. v. 46. 1. Cor. 15. v. 29, 30. (c) Joan.
12. v. 26. Apoc. 3. v. 21. (d) August. L. contra Epist. Fundam. cap. 5. (e) Au-
gust. Epist. 118. c. 5. (f) Matth. 23. v. 3.

tok, és meg tselekedgyetek: az, ő cselekedetek szerént pedig ne cselekedgyetek. Soha semmi Pápa nem volt, ki vagy hit hamisított, vagy jó erkölcesel ellenkező tudományt hirdettetett volna, ha szinte tulajdon személlében nem ügykeztetis az ő szent Hivatalljához illő tökéletességre jutni. Nem akarta Isten az ő Ecclesiájának csálhatatlanságát, egy ember különös kegyességéhezis kötni, hanem az Anyaszentegyházát vezérő Sz. Lelkéhez, mellyet ő Sz. Felsége meg igire néki. (a) Es maga az édes JESUS egész világ végezetéig velle akara maradni. (b) Ha tehát azon bölcs gondviselő Isten még csak a' verebekre, és hajunk szálárais nagy gondgyát tartya, (c) mennyivel inkább az ő Anyaszentegyházára, mellyet fellyeb említett annyi igireteivel az pokol kapuin győzedelmessé akart tenni.

Nemis vetheti valaki a' Catholicusok szemére azt, hogy az ő Ecclesiájok csálhatatlanságát a' szent Irásból bizonyíttják, és a' sz. Irásnak Istentől szármozását visfont az ő Ecclesiájok bizonyság tételiből mutattják cum circulo vitioso, az az hibás azont azonnal bizonyító okoskodással. Mert noha az Anyaszentegyház bizonyság tételiből tudgyuk azt, mellyik, és mitsoda értelmű szova légyen az Istennek; de az Anyaszentegyházát Isten gyülekezetinek lenni egyéb okokkalis meg mutattjuk, példának okaért: Mert ez az Ecclesia annyi számtalan üldözők közzöttis, és Eretnekségek támadási, és színes practicái között álhatotoson fen maradt; sőt mindenkor az Ellenkező dolgok által ditsóságessebbé lett, a' mint csak most kétfáz esztendőbéli szakadások alkalmatoságábólis tapasztalljuk. Mert az egész világon ennek a' hiti prädikaltatott -s- prädikáltatik, -s- ennek hitit vették bé fok Pogányok; holott ezen tudomány az ő előbbi vélekedésekkel igen ellenkezett. Mert noha annyi Hatalmaságok, Nemzet külömbsegi, és külömben nagy -s- egyszermind nyughatatlan elmék foglaltatnak ebben az Ecclesiában, mégis a' hit dolgában mindenütt eggyesek, melly az Isten eggyeztető lelke nélkül lehetetle volna. Mert ebben az Ecclesiában tanáltatik a' testtel -s- világgal ellenkező út, nem csak a' tudományra nézve, hanem minden rendekben a' bőjt, magok fanyargatása, e' világ javainak -s- gyönyörűsegeinek Krisztus kedviért örökkös meg tagádása: annyi szerzetektől Istennek éjjeli nappali szakadat-

(a) Joan. 14. v. 16, 26. cap. 16. v. 13. (b) Matt. 28. v. 20. (c) Matt. 10. v. 29, 30, 31.

kadatlan ditsirete. Mert ebben az Ecclesiában éltek -s- élnek mindenektől szent életű Híveknek tartott emberek, példának okáért nem más Gyülekezetben éltek Sz. István, Sz. László Királyok, Sz. Xaverius, Szent Theresia, &c. Mert ez egyedül tartotta -s- tarttja meg az Apostoli Credóban hinni szokott *Catholica* Ecclesiának nevezetét, melyet nagy jelnek tartott még ennek előtte 13-száz esztendővelis Sz. Agofton Doctor. (a)

Mert, hogy számtalan egyéb okokat rövidségnek okáért el hagassak, ebben az egy Ecclesiában történnek igaz tsudatételek szüntelen, mellyek által újjanon szól az Isten, mivel ezt sem ördög sem ember végben nem viheti, Isten egyedül cselekedvén az illy tsudálatos dolgokat : (b) a' Krisztus magais az ő csudatételit citállyá : ha nékem ugymond nem akártok hinni, a' cselekedeteknek hidgyetek. (c) Mellyet fontolván Sz. Agofton Doctor : *Habent miracula, si intelligantur, linguam suam. Nam quia ipse Christus Verbum DEI est : etiam factum Verbi verbum nobis est.* (d) Vagyon a' csudáknak nyelvek. Mert mivel a' Krisztus maga Isten Igéje : az Igének cselekedeteis ige minékünk. Hogy pedig ezen tsudatételek nem valami szín-mutatások, sem mind emberi költemények, azt annyi ezer hiteles szemmel-látó, és valóságosan tapasztalo bizonyságok minden üdöben, és minden Catholicusoktól lakott helységekben kételkedés nélkül-való dologgá tészik : és Isten előtt mondom, hogy ha semmi egyéb jele nem vólnais a' Romai Catholica Anyaszentedgyháztól előnkben tett igazságok Istenől lett szármozásának, tsak a' mennyi természet rendin kül való dolgokat magam már tapasztaltam a' Catholica Hitnek bizonyíttására, fel mernék bátorságosan kiáltani Sz. Daviddal : *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis.* (e) A' te bizonyság tételid igen biherökké löttek.

Ne csudálljátok Keresztény Halgatók hogy illy hoszfzas voltam ezen dolognak magyarázattyában : mert ettől fűg első czéloznak ki fejezése ; tudniillik ha Istenben el nyugott Meltóságos Ur HAL-LERKÖI HALLER GYÖRGY Uram ő Excellentiája hitteé az Isten szavát úgyan ő Sz. Felsége böles értelme szerént, és így eggyezetté az ő hite az Isten értelmével ? Mert valaminth nagy esztelenség ide -s-

tova

(a) Auguft. I. contra Epist. Fund. cap. 4. (b) Pfal. 71. §. 18. (c) Joan. 10 §. 38. (d) Aug. Tract. 24. in Joan. (e) Pfal. 92. §. 5.

tova vitetni a' tudománynak minden szelétől az emberek gonoszsága által, a' tévelygésben ejtő álnokság által, (a) úgy nagy bölcseség az Bölcs Isten szavát ugyan ő érte álhatatos hittel bé venni. Theodosius Császár inkább örvendezett azon, hogy Catholicus Keresztény volt, hogy sem az ő Császári méltóságán; mert ugyanis mit használt volna néki a' Napkeleti és Napnyugoti, ámbár ezer éstendeig tartó birodalom, ha igaz hit nélkül meg halván amaz változhatatlan szavu Birónak sententiája sz. rént (b) el kárhozott volna? Haszontalan minden egyéb jószág, ha igaz hittel nintsen, mely nélkül lehetetlen Istennek teczeni. (c) Mivel tehát a' Catholica Anyaszentedgyháznak csálhatatlan tudománnyát tartotta az említett Istenben el nyugott Urunk, mondhatta -s- mondhattya mais az ő hiv lelke Sz. Pállal; *Scio cui credidi*, (d) *Tudom kinek hittem*, tudniillik a' Bölcs és igaz Istennek, ki az ő csálhatatlan, és azért mozdúlhatatlan kőszálra építetett Anyaszentedgyháza által valamit mond, maga jelenti, -s- maga mondgya.

Hogy pedig az nem hibázható Romai Catholica Ecclesiának tudománnyát tartotta mind halálig ezen Urunk, arról senki nem kétkedhetik; azon-küls a' Méltóságos HALLER Familiának Istentől nagy áldásul adatott, hogy a' régi Catholica hitben mind megmaradtak egy ifiún kívül; kitis, a' mint értettem, édes Attya jóvendölése szerént, példás hertelen halállal látogatván Isten, testét sem engedte a' több HALLERek tetemi közzé temettetni. De hogy belsőképpen is tekéletes catholica hittel birt az említett Urunk, Előszőr abhol ki tetczik, hogy a' hit czikkelyeiben semmi választást nem tött, hanem mindenikét azon erős hittel vette bé. Mert, hogy ne szóllyak azokról, kiknek egyyike a' Krisztust sem hiszi, hogy Sz. Lélektől -s- Szűz Mariától való fogantatása előtt lett volna valóságoson Ményyekben Isteni természete szerént: másika nem hiszi, hogy ezen Krisztus az Ur Vacsorájában adgya az ő Testét, mellyet adott e' világ életéjért: harmadika nem hiszi hogy az Ur testévé változnék a' kenyér a' szentelő igék által; holott mind ezeket a' meg testesült Isten mondta: (e) Vadnak némelleyek kik Catholicusoknak mondatnak, de nem azok; kik, péld. okáért, nem tartják halálos vétéknek a' Sz. Misének éppen csak restségből ünnep és vasárnap el mulatását:

(a) Eph. 4. §. 14. (b) Marc. 16. §. 16. (c) Heb. 11. §. 6. (d) 2. Tim. 1. §. 12. (e) Joan, 6. à §. 49. ad §. 60.

sát : elégséges ok nélküli a' bőjti napoknak meg szegését : az meg tiltatott eretnek könyveknek csak szemfűlségből való olvasását. Ezekhez tartoznak azokis , kik az Anyaszentedgyház Fő Elöljáróitól a' gonoszban vakmerőlködőkre ki adott excommunicációt , az az, a' Keresztényi gyülekezettől méltó ki rekesztést semmibe hajtyák. Ugy azokis , kik csak félig-meddig hiszik az Anyaszentedgyház hatalmát a' bútsók adására , az az, bűnnel érdemlett ideig tartó büntetéseknek, tellyes, vagy rész szerént való engedelmére ; holott más felől szájjal vallyák a' Kristustól az Anyaszentedgyház látható Fejének tett amaz ígéretet : *Valamit meg kötöztök a' földön, meg lesz kötve Mennyeekben: és valamit meg oldotok a' földön, meg lesz oldva Mennyeekben.* (a) Nem illy félszeg hírű vala ez a' Méltóságos Ur , ki irtozás nélkül még nemis halhatta az illy héhídek hibás vélekedéseket ; hanem mind egyik mind másik hit czikkelyét egyarányu erősséggel hitte, és vallotta , és azért az Isten törvénye hív volt néki , az az , mind végig sziviben meg maradott , mert őis hív volt a' Bölcs és Igaz Istenéhez, -s- ha valakire, bizony rá illett a' Sz.Léleknek ama ditsirete : *Homo sensatus credit legi DEI , & lex illi fidelis.* (b) *Az értelmes ember hiszen az Isten törvényének, és a' törvény hív ő néki.*

Másodszor az ő tőkélletes hite ki tetczett abból , hogy igen szomjuhozta az igaz hittől meg fosztattak meg térését a' Catholica Hitre, és ha mikor hallotta az illy el témejedett juhocskának az Kristus okában való vízfűza térését , igen nagy öröme volt rajta ; ellenben , kiválképpen szomorkodott , ha a' Catholica Religiónak valami üldöztetését és háborgatását kellett hallani, a' mint fokban tapasztalták 1707. esztendő tájban Magyar országon templomink el szedése, és némely szerzetesek számkivetések alkalmatosságával ezen Urunk fűliben jutásakor , hogy e' lelki károkan inkább búskodott , noha más országban történtek ; hogy sem azon üdö-közben esett foktéle jofzágának pufztuláfin és romláfin.

Harmadszor soha olly mélly kérdés a' Catholica Hitnek a' mi értelmünktől meg nem fogható titkairól elé nem fordult , a' melyre csak leg kissébb jellelis láttatott volna kétségesen felelni ; hanem vagy az Isten nagy hatalmát adta okál, tudván hogy *nagy az Isten, meg győzven tudományunkat.* (c) vagy az keresztények kötelelségét , kik tar-

C

toznak

(a) Matt. 16. §. 19. (b) Eccli. 33. §. 3. (c) Job. 36. §. 26.

toznak fogásában vinni minden értelmet a' Krisztus engedelmeségére. (a)
De ezen hitnek bizonyossága a' tselekedetből még jobban ki tetszik.

Fogok már az második ditsiretet érdemlő Méltóságos Urunk virtussa magyarázásához, és meg mutatom, hogy non tantum *audivit verba DEI*, sed & *FECIT EA*, az az, nem csak hallotta -s- puszta hittel vette bé a' meg testesült Isten szavait -s- áldott igéjét, hanem azokat CSELEKEDTEIS. Az igaz hit a' mint hallatok nagy, és igen szükséges dolog, de nem elegséges, sem a' joságos cselekedet nélkül azért ditsiretet Istentől nem nyerünk: mind a' kettőt öszve foglallya ő Felsége az töllem fel vett mondásában: *Omnis qui audit verba mea, & facit ea, assimilabitur viro sapienti.* (b) Minden a' ki az én igéimet hallja, és meg cselekeszi azokat, hasonlítatik egy bölcs emberhez. A' mint fellyeb mondám, Isten erejével lehet tsudát tenni, másképpen nem; de ha szintén, Sz. Pál szava szerént, (c) minden bitem léfzenis, úgy hogy a' hegyeket máshová vigyem, szeretetem pedig nem léfzen, semmi vagyok. itt bizony nem a' hamis hűtről van a' szó, hanem az igaz hűtről, mellynek bizonyos jele a' tsudatétel (d), a' mitsodas a' hegyeknek hirtelenséggel más-hová való vitele; mégis csak semmi azzal bíro keresztény, ha csak Istenhez, -s- Istenért Felebaráttáához való szeretet nem tanáztatik benne. Nagy áldozat, a' hit által Isten tiszteltetire meg-hajtani egész értelmünket; de ha az akaratumk nem szabatik az Isten akarattyához, üdvességet ne reménylünk; hanem inkább amaz Krisztus neviben sok tsudás nagy dolgot mivelőknek, de külömben hamisság ctelekedőinek mondando czáfolást várjunk fejünkre ő Sz. Felségétől: *Nem űsmertelek titeket: távozzatok el töllem.* (e)

Midőn tehát nem pusztá, hanem gyümölcsös hitit az Istenben elnyugott Urnak, és jó tselekedetit akarom bizonyítani, jut eszembe, a' mit ez előtt kevés esztendővel hallottam egy igen tudós, de nem külső szentségű (már az után Istenben el nyugott) Lelki Atyától, (f) hogy könnyen meg űsmerfzik, mellyik buzgo, mellyik héhideg Catholicus: Mert a' héhideg Catholicus olly formában viseli magát, mint a' leg buzgób és erőssé Acatholicus: A' szent Misét nem be-

tsúlli.

(a) 1. Cor. 10. §. 5. (b) Matt. 7. §. 24. (c) Cor. 13. §. 2. (d) Marc. 16. §. 16, 17. Jnan. 14. §. 12. (e) Matt. 7. §. 23. (f) P. Gabr. Kapi circa an. 1726.

tsülli. Nem örömet gyónik. A' mikor communicáls, olly móddal viszi végben, mintha csak valami szentelt egyéb eledellel élne, -s- nem szerezte volna a' Krisztus maga testét ezen Sacramentumúl. A' menyei Szenteket nem betsülli, az ő erkölcsök követésére nem ügyekszik, esedzések nem kéri, illő napjokat meg nem ülli leg aláb jó szível, hanem csak mintegy kételenségből. A' szegény Purgatoriumbéli Lelkekről alig emlékezik. Nem örömet böjtöl. A' szent indulatokat okozo, és emlékezésünknek gyengeségit segittő képeket, abrázolásokat semmire, vagy kevésre betsülli. A' Lelki Atyákat, és szerzeteseket nem tekénti, mint Istennek belső udvari népét: azoknak sem templomban, sem másutt nem halgattya örömet fogatkozását feddő oktatásokat &c. Ellenben a' Buzgó Catholicus éppen ellenkező erkölccsel bír, mert a' mely szent dolgoktól az Acatholicusoknak leg keményebbe irtózik, azokban leg inkább ügyekzi magát gyakorlani, és mivel tudgya az *Istenházát*, *elő Isten Anyaszentedgyházának* (a) lenni, ennek szentségeit, törvényit, rend tartását, mint hű szolgál, nagyra betsülli.

Láffuk tehát mint forgolódt ezen üdvezült Méltóságos Urunk az Isten Házában? Első leg főveb titok az Isten Anyaszentedgyházában még az ő testamentumban ígértetett; (b) az Uj Testamentumban pedig magától a' Melchisedek (ki kenyérben és borban áldozott (c)) rendi szerént való Fő Paptól a' Krisztus JESUSTól szerzettetett, (d) és az igazán fel szentelt Papoktól fel mutattatni szokott Misebéli szent áldozat: melly noha véretlenül, és uj halálozás nélkül mutattatik fel; mindazáltal a' fel áldozott dologra -s- Fő-áldozóra nézve ugyan azon áldozat a' Kalvaria hegyén egyszer el végzett áldozattal; mellynek azonkülis Sz. Pál szava szerént, (e) itélet napjáig háláado emlekezetes hirdetése. Ezen áldozat halgatásához, és abban meg jelenő Krisztusnak naponként való imádásához, és lelki kívánság által azon Urával való egyesüléséhez kitsínységétől fogva láttatott fűlni az üdvezült Urunk, és míg jó egészsége -s- ereje szolgált, mintegy telhetetlen volt ezen leg nemesseb áitatoskodásban. Nem régen hallám egy érdeemes Lelki Atyától, hogy midőn Kaplyon felé utozván, bé tért volna szent Mise mondásra, mihelyt azon szent Misére harangal adott jelt

C 2

hallá

(a) 1. Tim. 3. §. 15. (b) Malach. 1. §. 11. (c) Gen. 14. §. 18. (d) Luc. 22. §. 19. (e) 1. Cor. 11. §. 26.

hallá az akkor mezőn lévő Istenben el nyugott Ur, mingyárt nagy siet égg l haza jött, hogy azon áldozatban részes lehesse. Ő vajha minnyájan illy eleven hittel hinnők, hogy *vagyon oltárunk, melyről nem szabad ennük a' Sátorhoz szolgáloknak.* (a)

Második buzgó Catholicus czímere a' gyakor buzgó Gyónás, és az Ur Testének áitatos vétele. A' Gyónás gyakorolásában példát adtak még az Apostolok idejében is az igaz alázatoságu Keresztények; (b) az Ur Testének gyakor vételiben hasonlóképpen. (c) Valyon követteé őket ezen Istenben el nyugott Ur? Ezt bizony minnyájon tudgyuk, hogy nem csak iskolában tanultában, a' midőn czímere vólt a' sz. Sodalitásban a' szentségek részesülése gyakorlóinak; hanem már öregedett korában is, kivált a' Boldogságos Szűz jeles napjain ügyekezte ezen szentségek által minden apro fogatkozásoktól való tisztulását, és az Ur Testének vétele által örök életnek és boldog fel támadásnak zálagában kívánt részesülni. Bár minden Keresztény illy gyümölcsösön hinné a' véghetetlen hívségű és bő-adakozo Kristussának ígíretit: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, habet vitam aternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die.* (d) A' ki eszi az én Testemet, és iszja az én Véremet, örök élete vagyon, és én fel támasztom őtet az utolsó napon.

Az harmadik jele a' valóságos Catholicusnak a' Mennyei Szentek betsülése az ő Urokért, ki csak egy pohár hideg víznek az ő tanítványa nevében történt adásáértis jutalmot ígí: (e) kiktől malaszt, és békelesség kéreték Sz. János által is: (f) kik mint egy hasonlatosoknak mondatnak az Istenhez, az ő színe látásáért: (g) kik országnak a' földön: (h) kik méltatlanul mondattnak meg holtaknak, mert minnyájon élnek az Istennek. (i) Ezen Mennyei Szentek betsülésében igaz buzgó vólt a' mi üdvözült Urunk, kiknek drága erkölcsöket ügyekezte követni; kiváltképpen pedig az ő Sz. Fiáért nagy áitatosággal viseltetett a' Boldogságos Szűz Mariához, kinek ünnepjei előtt való napokat száraz cipővel szokta vala bőjtölni, annak tiszteletire mindeneket ügyekezett gerjesztetni. Tisztaságát mind Házassága előtt szűzi fegyhetetlen étellel, mind Házasságában és

(a) Heb. 13. v. 10. (b) Act. 19. v. 18, 19. (c) Act. 2. v. 42. (d) Joan. 6. v. 55. (e) Matt. 10. v. 41. (f) Apoc. 1. v. 4. (g) 1. Joan. 3. v. 2. (h) Apoc. 5. v. 10. (i) Luc. 20. v. 38.

és özvegyiségben nagy Keresztényi mértékletességgel és tisztasággal követte. Az ünnepeket minden panasz nélkül másfokkalis meg tartatta. Sőt egész házáat ezen Mennyei udvarnak gyümölcsös becsületire úgy szoktatta vala, hogy minden Catholicus cselédivel dírsírtethetett ama Sz. Pál szavaival : *Cives Sanctorum estis, & Domestici DEI.* (a) *A' Szentek polgár társai vattok, és az Isten háza népei.*

A' negyedik tulajdona az igaz Catholicusnak a' Purgatoriumbéli lelkekhez való irgalmaság. Ezt az irgalmaságot még az ő testamentumban is követték az akkori Hivék, (b) és akkor is intettek, hogy a' holtól meg ne fogják kedveket. (c) Mennyei inkább az új testamentumban kedves a' Krisztusnál ezen szeretet munkája, ki olyba tartya, mintha magával cselekednők, (d) valamit eggyel a' legkissebb atyafiával, az az, hivével cselekedzünk. Ebben a' kegyességben is igen buzgó volt az Istenben el nyugott Urunk : tudom hogy Kolosvárt elszendőnként mondattatott énekes szent Misét e' világból ki múlt kedves Házas Társáért, és el rendelt imádságban kiválképpen emlékezett azon szűkölködő lelkekről.

Az ötödik czimere a' jó Catholicusnak, úgymint Krisztus hű barátjának a' bőjt, és egyéb szabad akarattal üzött fanyargatások azon Urunk jóvendőlése szerint : *El jönnek a' napok, mikor el vétetik tőlök a' vőlegény, és akkor bőjtölni fognak azokon a' napokon.* (e) Sz. Pál is az igaz keresztényi jószágos cselekedetek közé számlállyá a' bőjtöléseket. (f) Meg nem elégedett a' mi Urunk az Anyaszentedgyház bőjttyeit szentül meg tartani, hanem, a' mit fellyeb mondam, bizonyos napokban minden ázaléktól is meg tartóztatta magát. Tudta jól, hogy mentől inkább fanyargattya e' világon lévő testi házáat, épülése léfzen az Istentől, örökké való háza mennyekben. (g)

A' hatodik áttatósága az igaz Catholicusnak, az Istennek -s- az ő tiszteletir illeto' dolgoknak eleven, és szüntelen való emlékezete, melytől mivel e' világi látható hívságok által igen gátoltatik az ember, betsületben tartya az Menyeieket elzünkben juttató ábrázolásokat, mitsodásokat az Isten magais parantsólt csináltatni, (h) és büntetésül fenyegeti Isten az ő népét, hogy efféle képek-nélkül léfzenek

C 3

nek

(a) Eph. 2. §. 19. (b) 1. Reg. 31. §. 13. 2. Reg. 1. §. 12. Tob. 4. §. 18. (c) Eccli. 7. §. 37. (d) Matt. 25. §. 40. (e) Marc. 2. §. 20. (f) 2. Cor. 6. §. 5. (g) 2. Cor. 5. §. 1. (h) Exod. 25. §. 18. 3. Reg. 3. 2 §. 24.

nek sok napokig. (a) mely képek láttatván jedzik azt , a' mit akkor nem látunk , a' mint maga Sz. Agoſton Doctör a' kereſztre felſzített Kriſtusnak képiról emlékezik illy versekkel : (b)

Nec DEUS eſt , nec homo , praſens quem cerno figura.

Sed DEUS eſt , & homo , quem ſignat ſacra figura.

Sem Iſten , ſem ember , a' kép , melyet nézek.

De Iſten , és ember , kit az által képzek.

Az illy ſzent ábrázolásokat pedig az Iſtenben el nyugott Urunk mennyire betsülte , ki teczik mind abból , hogy , a' kit magam tudok , Sz. György. és Sz. Xaverius képeinek kéſzületire feles költséget adott. A' Kolosvárt JESUS Társasága templomában lévő Bóldogságos Szűz képihez pedig kiválképpen-való áttatofágát ſokſzor tapafztaltam. Ki kit ſzivesen kedvel , annak még csak czimeritis betsületben tartya , a' mint ſokſzor láttuk , hogy Nagy Jó-tévőjök levelin lévő petsétitis ſokak csókkal illetik , midőn kezekben véſzik. Mennyeiek vóltak a' mi üdvezült Urunk ſzeretetiben , nem tsuda tehát , hogy azokat jelentő eſzközökis kedviben vóltanak.

A' hetedik ſzives Catholicusok erkölce a' Lelki Atyáknak , és Szerzeteseknek az ő Urokért velő betsüllése , és azok oktatásának , sőt feddő igéjénekis alázatos engedelmeſséggel való bé vétele. Az elsőre még az ő tétamentumbélieketis intette az Iſten: *Honora Deum ex tota anima tua , & honorifica Sacerdotes.* (c) *Tiſztellyed az Iſtent tellyes lelkedből , és tiſzteſégben tartsad a' Papokat.* Az igaz szerzetesek pedig mivel Iſtenért mindenecket el hatták , és , leg aláb , még a' mit reménséggelis ſzabadon várhattak jövendőre e' világ javaiból , azoknakis előre ellene mondtak , mint-hogy Kriſtus ſzava ſzerént Menyországának különös juffal válaſztott örökkőſi , (d) méltók a' Kriſtusnak minden hiveitől betsületben tartattatni. Azoknak jóra való oktatását pedig , sőt feddő igéjeketis jó ſzível bé venni Iſten akarattya , mert a' *mely fül az élet dorgáláſit halgattyá , a' bölcek között lakik , a' ki pedig meg veti az oktatást , utállja a' lelkét.* (e) Ezen igaz Catholicusok erkölcsibenis nagy jó példa vólt az Iſtenben elnyugott Ur , a' ki a' ſzükölködő ſzolgait Kriſtufának ſoha meg nem ſzűnt táplálni : a' Papoknak nagy betsületet adni : és azoknak intéſét , tanítását kereſztényi kiſdedek alázatofágával hallani.

De

(a) Oſe. 3. §. 4. (b) Aug. L. 2. de viſit. infirm. cap. 3. (c) Eccli. 7. §. 33. (d) Matt. 19. §. 29. (e) Prov. 15. §. 31, 32.

De ideje hogy igiretem szerént *Nomen & omen habuisse probem*; az az, meg mutassam Istenben el nyugott Méltóságos Urunkat az említett Jóban és Isten akarattya bé tellyesíttésiben *Kői* álhataroságunak, és hogy a' ki kőszálra nem tsak kezdte építeni valami ingó nádbúl házát; hanem a' mozdúlhatatlan kőszálra az igaz Catholica hitre, Jóságos cselekedeteknek állandó kővébőlis építette lelki hajlékát, tudni illik, az ő Keresztényi tekkelletéségét. Minden épületre készült kővek formáji közzül, leg alkalmatosfábnak és állandóbnak tartatik a' koczka formára faragott kő, mellynek hat lapja lévén, akár mellyikre fordittatásék, mindenik oldalán egyarányu móddal ál meg. Kire nézve Sz. Anselmus Püspök a' tókélletes Kereszténynek minden jóban egyarányu álhataratóságot illy hat oldalu faragott kemény kőhez hasonlittya. (a) Azokat az oldalait pedig így nevezi: *Prosperitas, Adversitas: Pralatia, Subjectio: in Secreto, & in Publico*. Az az, Dolgainak szerentsés folyása, Ellenkező dolgoknak mivólta: Másokon való hatalom, Mások hatalma alatt való élet: Titkon, és Nyilván egyaránt való maga viselése. Visgállyuk meg a' mi HALLERkői HALLER GYÖRGY Urunknak ezen hasonlatosság szerént való kőszikla egyarányu álhataratóságot minden jóban.

Az első oldala a' Koczka formára faragott kőnek. *Dolgainknak akaratunk szerént való folyása é világon*. Ez az forsa az embernek igen veszedelmes, mivel a' világi betsületnek, ép egétségnek, egy szóval, ez élet jovainak bősége ritkán vezérli az embert Istennek nagyob félelmére: ezért édes üdvezítettönkis azt mondgya: *Senkinek élete nints azoknak bővölködésében, a' mellyeket bir*. (b) Nagynak meri nevezni Sz. Bernárd Apátúr (c) azt az embert, kinek ha a' szerentse kedvezett, és mintegy rá nevetett, ha azonnal megis nem jáczottatta: *Magnus est, cui presens felicitas si arrisit, non irrisit*. Nem tagadhatni, hogy Istenben el nyugott Urunkal közlött volt az Isten ez élet javaibólis bőségefen. ős örökös jószága szép völt. Betsülete minden Jók előtt végig fen állott. Házastársot mind belső erkölcsre, mind külső tekintetre ritka érdeműt nyert. Feles és mind igen jóra hajlandó természetű gyermekekkel áldattatott meg; kiknek élemedett szerentséjeket vagy már látta, vagy bizonyoson remél-

(a) Ansel. in simil. cap. 173. (b) Luc. 12. 7. 15. (c) Bern. Lib. 2. de cons. ad Eug.

ménlhette. De vallyon mind ezek között változotté Istenhez való hűsége? En egyebet nem mondhatok, hanem hogy holtig azok közöttül való volt, *qui utuntur hoc mundo, tanquam non utantur* (a) *A' kik élvén e' világgal, mintha nem élnének.*

A' második oldala az említett állandóságot jedző kőnek az *Ellenkező dolgok miivolta.* O mennyin áldgyák az Istent, míg ő Szent Felsége áldást árasztja rájuk; ha pedig látczatik ő Sz. Felsége tollók magát meg vonni, amaz Istentelen káromló Királlyal zugalódnak Isten ellen: *Imé illy nagy veszedelem az Urtól: mit várjak többet az Urtól;* (b) ellenben az Istent álhataratoson szolgáló *igazat nem szomorította meg, akármi történnék rajta.* (c) Jutott az üdvezült Urnak a' Keresztkeblől bőségesen, mind sokszori és fájdalmas nyavalyák által, mind kivált az közleb múlt háboruság alkalmatosságával vallott nagy károk által, mind kedves Házastársának üdö-előtt e' világból lött ki mulása által. De vallyon mozdulté ki az ő helyiből ez a' kő állandóságu Keresztény Urunk? ha kiról, bizony erről, igazodik ama Sz. Lélek dicsürete: *Iustus quasi fundamentum sempiternum.* (d) *Az igaz mint az örök fundamentum.*

A' harmadik oldala az koczka formára faragott kőnek ábrázol-
lyá a' *másokon való hatalmat.* Saul míg privatus ember völt, az az, mások fejévé nem téteték, *választott és jeles lön, és nem vala az Izraél Fiai közöttül jobb férfi annál.* (e) De minekutánna Izraél Kirá-
lyává lött, meg változott az előbbi állapottya, mert a' mint Samuel
Prophéta szemére hányá, *midőn ktsin volna szemei előtt, Fővé lött Izraelben;* (f) de midőn fel fualkodván Isten parantsolattyát meg ve-
tette volna, *meg vetterék az Ur Istentől.* (g) azt szokták mondani a'
Deákok: *Honores mutant mores, at raro in meliores.* *Erkölcünkét fel-
sőbb tisztünk másoltattya: De a' balról jobbra ritkán változtattya.* Mind-
azáltal HALLERKÖI Méltóságos Urunk ittis meg tartotta közfáli
álhatatóságát, és noha egyéb rövid eb ideig tartó Prælatio után, Bel-
ső Szólnok Vármegyének Fő Ispánnya, és a' Méltóságos Guberni-
umban Felséges Urunk Tanácsosa völt: Hatalma alatt feles Cseléd,
Jobbágyi rend élt ifuságától fogva; minden alatta valókhöz mindazál-
tal álhataratoson nagy szilidséggel, és köz igazság ki szolgáltatásával vi-
felte

(a) I. Cor. 7. §. 31. (b) 4. Reg. 6. §. 33. (c) Prov. 12. §. 1. (d) Prov. 10.
§. 25. (e) 1. Reg. 9. §. 2. (f) 1. Reg. 15. §. 17. (g) 1. Reg. 16. §. 1.

felte magát, tudván, hogy mind a' maga, mind az ő Urok mennyekben
vagyon, és személy válogatás nints ő nála : (a) ugyan ezen kereztényi
szeretetéért, és igaz alázatoságáért mondhatom felőlle : *Erat quasi unus*
ex ipsis. (b) *Vala mint egy közszőlők.*

A' negyedik oldalán annyiszor említett négy szegű kőnek jelen-
tetik a' mások vezérlelése alatt való állapot. Ettől ugyan senki magát
ki nem veheti, mert Istené egyedül a' mástól-függetlenség : *Omnis*
anima potestatibus sublimioribus subdita sit. (c) Minden lélek alája
vetesék a' felső hatalmasságoknak ; de adná Isten hogy nem büntetésért,
az az, nem külső világi kéntelenségért, félelemért, és tekintetért,
hanem *propter conscientiam,* (d) a' lelki úsméretért engedelmeskedné-
nek az ő előljárokoknak. Az Istenben el nyugott Urunk ittis kővi
álhatatosságát megtartotta : A' négy-szegű kőre mentől töb tétetik, és
más kővek alatt fekszik, annál mozdúlhatatlanab az ő helyéből. Ki-
hezképest ezen HALLERKÖI Uris midőn mások igazgatása és ve-
zérlelése alatt vőlt, a' jóban való állandóságát annál inkább meg tartot-
ta. Kisdéd korában mind Méltóságos Szüléihez, mind Lelki, és Deá-
ki tudományokban eleiben tett vezéreihez Krisztustól ajánlott kisdedi
alázatossággal és engedelmességgel viseltetett. Felséges Császárához
álhatatos hűségét tántorgás nélkül holtig meg tartotta. Azon Felsé-
ges Ura Hely-tartójához, Méltóságos Gubernator Ur ő Excellentiájá-
hoz mindenkor nagy készséget mutatott, a' mint töbször terhes dolgok
igazittását, tudom, hogy maga szállásán vállolta végben vinni. Iste-
néért szolgálta vőlt, de kiről méltán ililhetem, töb igaz szolgálak között,
ama Sz. Lélek jövendőlését : *Servo sapienti prosperi erunt actus, &*
dirigetur via ejus. (e) A' bölcs szolgál cselekedeti szerentségek lesznek,
és igazgattatik az ő útja.

Az ötödik négy szegű kőnek oldalán példáztatik a' különös és
ritokban maga viselése az embernek, ő melly nagy próba-kőve a' jó,
vagy bal szándéknak, ha ki tudni-illik Istent tartván fő, és elégséges
bizonyosságul, emberek távul-létibenis azon tekéletességgel munká-
lódik, mintha az egész világ látná ! Ez a' különös maga viselése az
embernek kétféle értelemben vétetődik : Előszőr nem szorossan,
dum quis privatus intra parietes virtutem operatur : midőn az ember

D

maga

(a) Eph. 6. 7. 9. (b) Eccli. 32. 7. 1. (c) Rom. 13. 7. 1. (d) Rom. 13. 7. 5.
(e) Prov. 14. 7. 15.

maga tulajdon házánál jóságos cselekedetet űz. Másodszor, ha még házánális, a' mit lehet, cselédgýétől is el titkol a' jóságos tselekedetekben, hogy Krisztus intését tekéltetésebben bé tellyesítse : *Paciente te eleemosynam nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua.* (a) *Te alaminát adván, ne tudgya a' bal kezed, mit cselekszik a' job kezed.* Az első keresztyéni köteletségének miképpen felelt meg, a' mi Urunk, szólnon Méltóságos Háza népe. Sz. Pál a' Gyermekek jó nevelését czi merinek vallyá az Istenfélő keresztyénynek. (b) Itt hogy senkinek ne hizelkedgyem, és a' jó gyümölcsről a' jó fat ditsírvén az élők előtt kedvet ne keressék, csak azt mondhatom mindenik gyermekének, látván édes Attyok erkölce képét benne, a' mit mondott Raguel az Ifiu Tobjásnak : *Aldattasál, mert jobnál job ferfiának magzattya vagy.* (c) Tudgyák minnyájon kik Uri házánál forgottak, mitsoda fegyhetelen szovu, cselekedetű keresztségben töltötte életit, bizony valamint Júditról, úgy erről az Urról is soha semmi leg belsőb tselégye sem vólt, *ki gonosz ígét szollana igazán.* (d) A' mi pedig még cseléde előtt való ditsekedése el távoztatásáti is illeti, erről nagyobb bizonytságot nem tehetek, minthogy a' maga ditsírtetetésétől irtozott, és soha tölle valami jóról való ditsekedő beszédet nem hallottak ; holott mások jóságos cselekedetének emlékezetiről örömeit hallana és szollana : és a' mi jót kényszerítettett mások tudtára -s- láttára végben vinni, fellőlle kevés változtatva mondhatom Sz. Gergely Pápanak szavait : *De bono opere proximis praeibit exemplum, & tamen per intentionem, quae DEO soli placere quarebat, semper optavit secretum.* (e) A' jó cselekedetek által jó példát adott felebaráttynak, mindazáltal belső szándékával, mellyel egyedül Istennek tetszeni ügyekezett, mindenkor kívánta azon jóknak el titkolását.

Az hatodik oldala annak a' koczka módgyára formált könek jedzi az igazaknak Isten -s- ember előtt nyilván-való jóságos állandó tselekedetét. Edes údvezittónk noha több helyt kárhoztattya az emberektől ditsíretet vadászó cselekedeteket, mindazáltal mivel sokszor szűkség mások láttára -s- hallottárais magunk keresztyéni hivatalunknak meg fel lni, oktatást ada ez irántis. Ugy világoskodgyék a' ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák a' ti jó cselekedeteiteket, és ditsítsék az atyá-

(a) Matt. 6. §. 3. (b) 1. Tim. 5. §. 10. (c) Tob. 7. §. 7. (d) Judit. 8. §. 8. (e) Gregor. Hom. 11. in Evang.

atyákat ki mennyekben vagyon. (a) jól vedd eszedbe : *ut glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.* az az, valami jót követez az emberek tudtára, azzal ne keresd a' te tulajdon dicsíretedet, és ditsőítettésedet e' világ előtt, hané az által indítsad Felebarátidat annak a' mennybéli Istennek ditsőítettésére, a' kinek kegyelme nélkül csak egy üdvösséges gondolatra sem fokathatsz. (b) Sokan tanálkoznak mostani időben rendetlen szándéku Nicodemusok, kik szégyenlik nyilván a' Krisztus JESUSt meg vallani : az az, átallyák magokat buzgó -s- aitatott Keresztényeknek mutatni : hányon vadnak, kik némelykor az Ellenkezők fokaságával őszve elegyedvén, szégyenlik az étel előtt -s- étel után Keresztet vetni magokra : az Anya'zentegyház közönséges Processioira meg jelenni, a' templomban a' köz néppel Isteni szolgálatokat hallani, vélek forba communicálni &c. Nem ezek között való volt a' mi Istenben el nyugott Urunk, ki akárholis meg űsmértethetett akárkitőlis, hogy igaz Catholicus Ur : láttam én bizony sok ízben ezen Méltóságos Urunkat második Ferdinand Császár aiátatósága szerint a' köz szegény néppel forban communicálni. A' mit Titusnak javallott Sz. Pál, ezt bizony az említett üdvezült Ur tökéletesen végben vitte : *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum.* (c) *Mindenekben magadat adgyad példaul a' jó cselekedetekben.*

Keresztény halgatók nem de nem bölcs emberhez hasonlítottathatiké Istenbé el nyugott Méltóság. HALLERkői HALLER GYÖRGY Uram ő Excellentiája, utpote qui non tantum *audivit Christi verba*, az az, nem csak pusztá hittel vette bé a' Krisztus igéjét, sed & *fecit ea*, hanem *azokat* állandó tevéletességgel *cselekedteis.* A' régiek az állandóságot egy nagy meg búsult, szélveszekkel háborgo tenger közepin álló kősziklára rajszolták ki, ezt mecztvén a' kőszál oldalára : *Eadem sum semper. En mindenkor azon vagyok.* Más formára helyheztetem én az HALLERKŐI üdvezült Uramnak virtussa képzését : tudni illik egy sebes folyó viz pártján álló nagy roppantott kőszálra erőfs négy szegű kővekből épült szép házát képzelem ezen Istenben el nyugott Uramnak, melynek oldalára e' légyen fel mecztve : *Eadem sum semper. En mindenkor azon egy állapotban vagyok.* Menten-megyen e' világi dolgoknak változó folyó vize, hol meg árad, hol meg apad annak szerentséje : hol zavaros a' fok háboruságok, és vízfzavo-

nások által, hol tisztán mendegél békefénynek idején. De az én állapotom mind ezek között egyenlő móddal marad, *Eadem sum semper. Mindenkor azon vagyok. Domus iustorum permanebit.* (a) *Az igazak háza meg marad.* úgy mint a' melynek épülete a' Bölcs és Igaz Istennek Igéjén fundáltatott, és az ő sz. Akarattyának végben vitele által készült egész épségre.

Nints már egyéb hátra, hanem, mivel ezen kőszálra házát építő bölcs emberünk az örökké-valóság boldog Házában ment, lélek szerént; teltének szemetek elől való eltakarítása alkalmatosságával, hogy el butsúztassam e' világon marado minden rendbéli Felebaráttytól.

Elsőbenis azért, kőszóni a' Felséges Romai Császárukknak -s- örökös Fejedelmének hozzája mutatott sok rendbéli gratiáját, és leg közzeleb belső Tanácsosfi közzé való számláltatását. Ajánlya az egész Felséges Udvar kegyes protectiojában Uri házát; több Lekki testi áldások között pedig azt ohajtya, és kéri Istentől Felséges Császáranak, a' mi régenten Sz. Dávid Királynak ígértetett : *Faciat tibi Dominus domum, & suscitet semen tuum post te, & firmet Regnum ejus.* (b) *Házát építsen néked az Ur, támaszon magot utánnad, és állandóvá tegye az ő országát.* Utolsó tanács kérelme azonban ez : *Conjungere DEO, & sustine, ut crescat in novissimo vita tua.* (c) *Ragaszkodgyál az Istenhez, és tarts, hogy nevedeggyék utódlýára a' te életed.*

Másodszor, butsúzik Méltóságos Erdélyi Gubernator Uramtól & Excellentiájától, mint kedves Sogorától : Kőszóni nagy háládatossággal Excellentiádnak hozzá mutatott állandó szíves szeretetét. Istent dicsóit érte, hogy mais örvendezve mondhattuk Sz. Dávidnak más értelemben írott szavait : *Ætificavit sicut unicornium sanctificium suum in terra, quam fundavit in sacula.* (d) *Meg építte helyét mint az Unicornis szarvát a' földön, melyet örökké fundált.* A' Felséges Isten az ő Anyaszentégyházát, mélyet annyi esztendőök alatt e' házában nyomtatni engedett, fel építette, és azonnal a' Te Familiádnakis fel kellett emeltetni ; mivel annyi ideig azon Sz. Hellyért, és Isten házáért szenvedett aláztatást. Mondhatod méltán Istent dicsírve : Fel magasztaltatott az én szarvam, mint az Unicornisé. (e) Mert mind eleid példás nagy Erdemiért : mind, és leg inkább a' te *Virtusidnak excellen-*

(a) Prov. 12. §. 7. (b) 2. Reg. 7. §. 12, 13. (c) Eccli. 2. §. 3. (d) Psal. 77. §. 69. (e) Psal. 91. §. 11.

cellentiajádért, néked adatott leg először a' Felsőes Udvarból az *Excellentiái* titulus ezen Fejedelemség alatt lévő Méltóságok közt, és azután Tégedet láttunk leg belsőb Tanács-Ministeri hivatalban Erdélyi rendek között helyhezetteve. Az Unicornis szarva az erős kőszállal egyarányu roghatatlansággal, és állandósággal bír; ki mondhattya hát, hogy a' Méltóságos KORNIS Familiának, és HALLERKÖI háznak, házasságbeli szövetsége nem azon igaz jóban való állandóságot jegyezzen. Kihez képepest Méltóságos Gróff KORNIS ISTVÁN kedves öcséddel együtt nem egyéb intést adok, hanem hogy legyetek áthatatosok az igazságban, (a) és így régi Nagy Házatokon marad Istennek amaz áldása: *Domus justi plurima fortitudo.* (b) Az igaz háza, nagy sok erősség.

Harmadszor, bucsúzik a' Méltóságos Regium Guberniumtól: közfőni fejenként azon Méltóságos Uraknak hozzá való nagy szeretetic, és betsület-adását. Mivel pedig ezen Méltóságoknak egy része Catholicus, más része nem, Elsőben azokat Sz. Péter szavával kéri: *Megkőszeltétek, mely édes az Ur: kihez járúlván mint élő kőhöz: ti is mind élő kővek felyül rá építessetek lelki házául.* (c) Az igaz hitben lévén, értelmetek által Isten bölcsességének mozdúlhatatlan kővire vattok fundáltatva: de szükség hogy a' ti akaratotoknak azon Isten szent akarattyához való kapcsolatása által lelki házatok, az az keresztyéni tevékenységteket építsétek azon fundamentumra; melyre mivel eddigis ügyekeztek, kívánnya hogy továbbis nevedgyetek az Urnak szent templomára, melyre építettök fel az Istennek lako helyévé a' Sz. Lélek által. (d) Másodszor, mivel az Isten házát nem akarja a' más rész üsmérni, azon részen lévő Urakat Isaiáissal inti: *Attendite ad Petram, unde excisi estis..* (e) Figyelmezzetek a' kőszálra, melyből ki vágattattatok. Hányátok fel Leveles-ládaitokat, és vizsgáljátok meg munumentumit régi Famiáliatoknak, -s- látsátok, mitsoda Isten Házában éltenek -s- holtanak régi Isten-felő Eleitek: *Quid adhuc tardatis? congregare vos in domum disciplina.* (f) Mit késtök mégis? gyűllyetek egybe a' tudomány házában. Ha kérditek tőle, mellyik az a' tudomány háza? azt feleli, hogy nem más, hanem ki-ről még ennek előtte 1300. esztendővel szóllott Sz. Ambrus: *Cum te-*

D 3

cui

(a) Eccli. 2. §. 1. (b) Prov. 15. §. 6. (c) 1. Petr. 2. §. 3, 4, 5. (d) Eph. 2. §. 21, & 22. (e) Isa. 51. §. 1. (f) Eccli. 51. §. 31, 32.

*ius mundus DEI sit ; Ecclesia tamen domus ejus dicitur , cujus hodie Re-
tor est Damasus. Noha az egész világ Istené , az Anyaszentedgyház
mindazáltal az ő Házának mondatik , melynek igazgatója ma Damasus.
Hallátok fellyeb , hogy nem más a' Romai Anyaszentedgyház ma ,
mint a' mellyet kormányozott Damasus Pápa ; ha tehát ennek hitit
vallyátok , miért nem gyűltök velünk azon egy tudomány házában ?*

Negyedszer , butsúzik az egész Haza Fő-rendeitől , kiknekis mind
fejenként áldást , csendes békefiséget , és jóvendőre örök életet ki-
ván. Mindenekfelett javallya Isten házában való viszsza térésit azok-
nak , kik Elejek gondolatlansága miatt el távoztak : senki állandó
tsendefiséget Krisztus szava szerént ott nem várhat , a' hol illy nagy
dologban (mitsodás a' hit dolga) visszszavonás tanáztatik ? *Re-
gnum in se divisum desolabitur , & domus supra domum cadet. (a) A'
magában meg hasonlott ország el pusztúl , és a' ház a' házra omol. A' mi az
örök életet illeti penig , azt senki ne várja a' Catholica Ecclesián kül ,
akármi ditsíretes étettel ditsekedgyék. Hallyátok mit mond ama ré-
gi Ecclesia tudományának hív bizonsága : Quisquis ab Ecclesia Catho-
lica fuerit separatus , quantumlibet laudabiliter se vivere existimet , hoc
solum scelere , quod a' Christi unitate disjunctus est , non habebit vitam ,
sed ira DEI manet super eum. (b) A' Catholicus Fő rendeknek azom-
ban Sz. Péterrel azt szívesen javallya , hogy Isten -s- emberek előtt
olly életet éllyetek , hogy az ellenkezők is jó cselekedetiteket meg szem-
lélvén , ditsóítsék az Istent a' látogatásnak napján. (c)*

Ötödször , butsúzik mind a' két ágon lévő Méltóságos Familiától ,
kiktől született : A' Méltóságos HALLER Gróff-s- Zászlós Uraknak
-s- Afiszonyoknak egyebet nem mond , hanem a' mit Sz. Pál mondott
a' közfálra fundált Anyaszentedgyház idejébéli Híveknek : *Vigilate ,
state in fide , viriliter agite , & confortamini. Omnia vestra in charita-
te fiant. (d) Vigyázzatok , maragdyatok meg a' hitben , emberkedgyetek ,
és erősidgyetek meg. Minden dolgaitok szeretettel légyen. Kői nevezete-
teket vífellyétek méltán az igaz hitben , és keresztyéni szeretetben
való álhatatosság által. Az Anyai ágon lévő Méltóságos Bethle-
neknek penig ezekben juttattya , mit tészén esse de Bethlen. A' Beth-
len rövidült szó honnan vérszi eredetit ? nem másunnan , hanem de
Beth-*

(a) Luc. 11. §. 17. (b) S. Aug. Epist. 152. ante med. (c) 1. Petr. 2. §. 12.
(d) 1. Cor. 16. §. 13, 14.

Bethleem, mely annyit téfzen az ő eredetiben, mint *domus panis*, (a) ő Bethleének jőjjetek a' kenyér házában a' hol élő kenyér adatik, melly a' Krisztus teste a' világ életéért. (b) *Nomen inane, crimen immane*, mit hivattyátok magatokat Ephratáról, az az, gyümölcsös helyről, Bethleemről, igaz mennyei kenyér házaról, ha csak mennyei kenyér ké-pivel, petséttyével, és puszta emlékezetivel akartok lelketekben tápláltatni? mennyetek a' Bethleemben születet menyből szállott Kenyérhez, ki minden üdvezülni kíváno embert hiú: *Accipite & manducate, hoc est corpus meum* (c) *Vegyétek és egyétek, ez az én testem!*

Hatodszor, butsúzik szerelmes Fiaitól, Vejeitől, Léányitól, Mennyeitől ő Nagyságoktól, kik mivel minnyájon édes Attyoknak példás engedelmes Házi népe voltának, általam kívánnya a' Seregek Urától Istenétől azt az áldást, mellyet ő Sz. Felsége igirt a' Jonadab Gyermekének, édes Attyokhoz mutatott engedelmeiségekért: *Non deficiat vir de stirpe &c. stans in conspectu meo cunctis diebus.* (d) *Ne fogyjon el a' férfiú e' gyűkerből, ki az én színem előtt álljon minden időben.* Mondó én: Isten ő Sz. Felsége A' HALLER, GYULAFFI, és a' BOER Familiákból támaszfőn fogyhatatlanul az Erdélyi Catholica Ecclesiának Ferfiakat, qui opponant se murum pro Domo DEI; kik kőfalul tegyék magokat ki az Isten Házáért. Utolsó oktatásúl mindazáltal eszetekben juttattya édes üdvezítettöktől az ő Tanítványinak szent halála előtt adott ez intést: *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.* (e) *Új parantolatot adok néktek: hogy szeressétek egymást, a' mint titeket szerettelek, hogy ti is szeressétek egymást. Az atya áldása meg erősíti a' fiak házait.* (f) Az én, és a' mennyei Atyátok áldása addig árad házatokra, míg az Istenben gyűkerezett szeretet köztetek tanáltatik.

Hetedszer, butsúzik minden rendbéli jó úsmerőitől: e' temetésre utolsó tisztelet adásra öszve gyűlt érdemes szomszéditól: kedves Udvari szolgaitól, és Jobbágyitól: kiknek kíván külön külön olly drága kegyelmet, hogy midőn *Istennek hajléka* léfzen az emberekkel (g) számláltassanak azok közzé; kiknek a' *Kezdet* és a' *Vég* a' Krisztus JESUS Istennek léfzen, és ők néki fiai léfzenek. Minthogy penig a' *Seraphicus*

(a) Cornel. à Lap. ad Matt. cap. 2. v. 6. (b) Joan. 6. v. 51, 52. (c) Matt. 26. v. 26. (d) Jer. 35. v. 19. (e) Joan. 13. v. 34. (f) Eccli. 3. v. 11. (g) Apoc. 21. v. 3, 6, 7.

phicus Szent Ferencz Szerzetéhez egész életében igen nagy indulattal viseltetett, testét a' boldog feltámadásig az ő Gondviselése alatt lévő Isten házában hadgya. Köszöni haláláig velle közlött lelki jóra szolgáló fáradozását ezen Lelki Atyáknak, kiknek szerzetes szép rendit, és a' Mennyeieket egyedül néző sokféle aittatoskodását tapasztalván mostis fel kiált Jákob Patriárkával: *Non est hic aliud, nisi Domus DEI, & porta Caeli.* (1) *Nincs itt egyéb, hanem az Isten háza, és az ég kapuja.* De egyfzersmind általam kér benneteket, és ti általatok minden Lelki-atyákat, és Szerzeteseket, sőt minden Catholicus Keresztényeket, Előszó/zőr emlékezzetek meg hólta utánis kedves hitbéli társatokról, és Istennek végső nyúgodalmát ne szűnnyétek ajánlani, hogy a' kinek teste e' templomokban nyúgszik, ítélet napigis lelke örvendezve jusson az Úr mennyei házában. Másodszor mind könyörgésteekkel, mind Apostoli munkáttal ügyekedzetek azon, hogy ennek utánna nagyob számmal tanáltassanak, kik az édes JESUS igéjét igaz hittel hívén, azt tőkélletessen meg tselekedgyék.

A M E N.

(1) Gen. 28. §. 17.

